

- Tomiałoć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Tumiel T., Grygoruk G. 2009. Pierwszy w czasach współczesnych przypadek lęgu łączaka *Tringa glareola* na Nizinie Północnopodlaskiej. Dubelt 1: 76-78.
- Väisänen R.A. 1997. *Tringa glareola* Wood Sandpiper. W: Hagemeyer W.J.M., Blair M.J. (eds). The EBCC Atlas of European Breeding Birds. T&AD Poyser. London.

Janusz Ratajczak

ul. Leśna 2b/11, 63-940 Bojanowo
janrat60@o2.pl

Grzegorz Lorek

ul. Ostroroga 50/6, 64-100 Leszno
lorman@poczta.onet.pl

Janusz Stępniewski

ul. Mała Kościelna 9, 64-113 Osieczna
panurus@o2.pl

Stanisław Kuźniak

ul. gen. Sikorskiego 28/10, 64-100 Leszno
stakuz@poczta.onet.pl

Kląskawka *Saxicola rubicola* w powiecie wieruszowskim

Sławomir Pawlak

Kląskawka występuje w całej południowej Polsce jako nieliczny, a lokalnie średnio liczny gatunek lęgowy (Tomiałoć & Stawarczyk 2003). Centrum jej występowania znajduje się w Małopolsce i na Śląsku. Obecnie wzrasta liczebnie i rozszerza swój obszar występowania na północ (Hordowski 2006, Kuźniak & Walasz 2007). W Wielkopolsce w latach 1976–1989 odnotowano ją na 16 stanowiskach lęgowych (Kuźniak & Lorek 1992), natomiast do roku 1997 wykazano ją już na 30 stanowiskach, a na kolejnych około 30 jej gniazdowanie było możliwe lub prawdopodobne (Kuźniak 2000).

Na terenie powiatu wieruszowskiego (577 km², woj. łódzkie), leżącego w południowej części regionu ornitologicznego Wielkopolska (Bednorz et al. 2000), w latach 1981–2004, pomimo prowadzenia intensywnych obserwacji ornitologicznych nie stwierdzono obecności kląskawki. Pierwszą parę lęgową wykryto dopiero w roku 2005 na zachodnim skraju Wieruszowa, a w roku 2006 stwierdzono tam ponownie 1 parę i 1 samca.

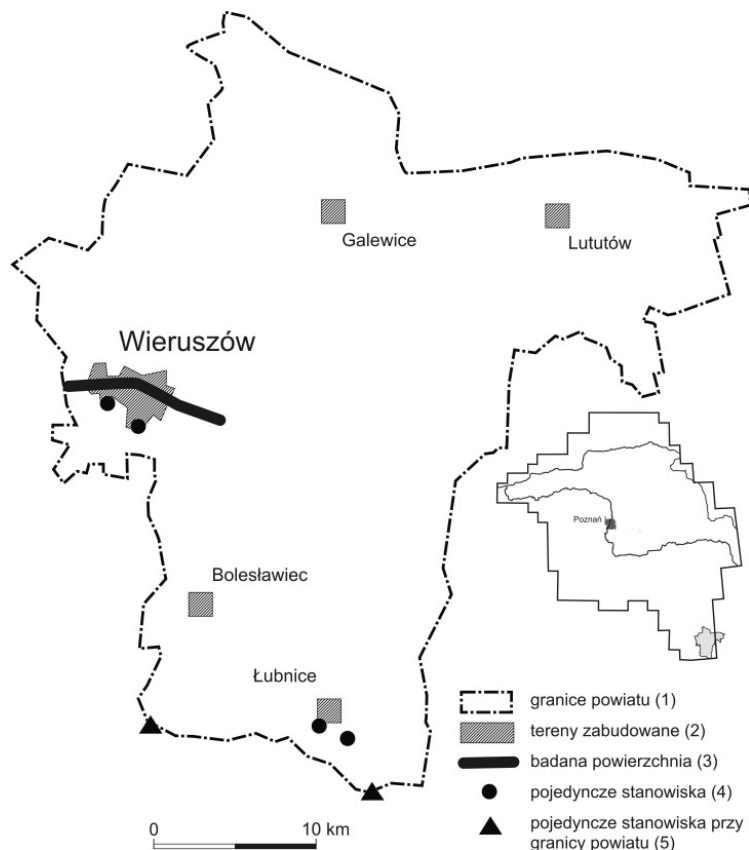
W latach 2007 i 2008 przeprowadzono liczenia gatunku na powierzchni o długości 8,5 km, szerokości do 1,2 km i obejmującej obszar 520 ha, zlokalizowanej wzdłuż linii kolejowej pomiędzy Wieruszowem a Pieczyskami (trasa Kępno–Wieluń). Zachodni skraj obszaru badań wyznaczała granica pomiędzy pow. wieruszowskim i pow. kępińskim, gdzie wzdłuż nasypu kolejowego pola uprawne przechodzą w nieużytki, a suche łąki ograniczone są od wschodu stacją PKP Wieruszów–Podzamcze. Dalej na wschód linia ta przebiega przez osuszoną dolinę Proсны do stacji Wieruszów–Miasto, a następnie przez nieużytki i pola, skrajem osiedli Wieruszowa, aż do wiaduktu drogi krajowej nr 8. Na wschód od wiaduktu powierzchnia badawcza zlokalizowana była wzdłuż linii, aż do stacji PKP Pieczyńska. Po obu stronach znajdują się rozległe, nieużytkowane od kilkunastu lat pola, porośnięte niską roślinnością i pojedynczymi niskimi krzewami i drzewami.

W sezonie lęgowym 2007 wykonano dwa liczenia (31.05–9.06 i 10–16.06), a w 2008 trzy liczenia (25–30.04, 7–25.05 i 1–11.06), które każdorazowo rozłożone były na kilka dni i obejmowały całość badanego obszaru. Dodatkowo przeprowadzono wyrwykowe kontrole uzupełniające. Wszystkie obserwacje nanoszono na mapę.

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk kłaskawki *Saxicola rubicola* w powiecie wieruszowskim w latach 2005–2009

Fig. 1. Distribution of the European Stonechat *Saxicola rubicola* in Wieruszów District in 2005–2009.

(1) – district borders, (2) – built-up areas, (3) – research area, (4) – single breeding locality, (5) – single breeding locality by the district border

Na badanej powierzchni wykryto w roku 2007 – 17 terytoriów (10 par i 7 stacjonarnych samców), a w roku 2008 – 19 terytoriów (7 par, 1 samiec z podlotami, 1 samiec z pokarmem i 10 stacjonarnych samców). Zagęszczenie wyniosło odpowiednio 0,32 p/10 ha i 0,36 p/10 ha. Większość stanowisk znajdowało się przy linii kolejowej. Najliczniej kłaskawka występowała wzdłuż około 5 km odcinka linii kolejowej pomiędzy stacjami Pieczyska a Wieruszów–Miasto, gdzie wykryto w roku 2007 – 12, a w roku 2008 – 14 terytoriów. Na pozostałym odcinku linii stwierdzono 4 terytoria. Na badanej powierzchni najwcześniej obserwowano gatunek: 31.03.2008 – 1 parę i 11.04.2007 – 1 samca. Najwięcej ptaków na stanowiskach lęgowych stwierdzano od przełomu kwietnia i maja. Ostatnie ptaki zanotowano 5.10.2008 – 1 para oraz 11.10.2007 – 1 para z 4 młodymi.

Kłaskawki zajmowały nasłonecznione miejsca na terenach kolejowych, jak również nieużytki wzdłuż linii powstałe po zaprzestaniu uprawy pól, na których znajdowały się pojedyncze drzewa i krzewy. Ptaki chętnie przesiadywały na liniach elektrycznej linii kolejowej, a z jednego miejsca można było obserwować nawet do trzech sąsiadujących ze sobą, terytorialnych osobników. Tylko jedno stanowisko znajdowało się w odległości kilkuset metrów od trakcji linii kolejowej, na nieużytkach w przesuszanej dolinie Proshy.

Poza omawianą powierzchnią, kolejne stanowiska lęgowe kłaskawek wykryto w południowej części pow. wierzuszowskiego: koło miejscowości Łubnice w roku 2008, gdzie dwie pary zajmowały urozmaicone tereny przy uprawach ziemniaków, na nasłonecznionym wzgórzu i rowie z pojedynczymi drzewami wzdłuż dróg. Ponadto w roku 2009 na terenie nieużytków na skraju Wieruszowa stwierdzono 1 parę przy ul. Bolesławieckiej i 1 samca przy ul. Kuźnickiej.

Dotychczas nie badano dokładnie pozostałego odcinka linii PKP przebiegającej przez pow. wierzuszowski, niemniej wyrywkowe kontrole nie doprowadziły do stwierdzenia tam kłaskawki. Może być to związane z faktem, iż przebiega ona w większości przez kompleks leśny i brak jest tu odpowiednich dla niej środowisk. Nasypy kolejowe oraz nieużytki w bezpośredniej bliskości linii kolejowych są najprawdopodobniej w Wielkopolsce ważnym miejscem gniazdowania kłaskawek. Przykładowo w Dolinie Dolnej Noteci (215 km²) zlokalizowano w roku 2011 - 22 pary, z czego aż 18 par gniazdowało wzdłuż linii kolejowej na odcinku Drezdenko–Zwierzyn o długości 15 km (P. Wyłęgała, dane niepubl.).

W bezpośrednim sąsiedztwie powiatu wierzuszowskiego gatunek ten obserwowano dotąd dwukrotnie, na terenie gm. Buczyna (woj. opolskie) 16.07.1995 – 1 para z podlotem koło Kostowa i 7.05.2010 – 1 para koło Borek (dane własne).

Summary: European Stonechat *Saxicola rubicola* in the Wieruszów district. This note presents information on the occurrence of European Stonechat *Saxicola rubicola* in the Wieruszów district (577 km², the Łódź province). This species was not recorded in the described area during 1981–2004, despite carrying out regular field research. Breeding birds were found for the first time in 2005 and 2006 in the town of Wieruszów. In 2007 and 2008, within the area of 520 ha situated along the railway between Wieruszów and Pieczyska, 17 and 19 breeding territories were found respectively, at a density of 0.32 pairs/10 ha and 0.36 pairs/10 ha. The earliest arrival dates of this species are 31 March 2008 and 11 April 2007, and the latest departure dates are 5 October 2008 and 11 October 2007. Other breeding localities were found in 2008 near Łubnice and in 2009 in Wieruszów.

Literatura

- Hordowski J. 2006. Kłaskawka. Monografie przyrodnicze. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- Kuźniak S. 2000. *Saxicola torquata* (L., 1766) – kłaskawka. W: Bednorz J. et al. 2000. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna: 401–403. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Kuźniak S., Lorek G. 1992. Ekspansja kłaskawki (*Saxicola torquata*) w Wielkopolsce. Not. Orn. 33: 149–153.
- Kuźniak S., Walasz K. 2007. W: Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.) Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań, ss. 364–365.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Sławomir Pawlak

ul. Konopnickiej 15, 98–400 Wieruszów
slawieru@interia.pl